

המצפה

דמי התימה לשנה בסולין 600 מ"ס.
 רבע 150. מחיר גליון בודד 15 מ"ס.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כי לרבע.
 במשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ.
 לרבע.
 ברומניה 100 ליי לשנה, 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 סדרה או מקומה. מחיר כרכת מ"ט או
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22.

Kraków-Lwów dnia 18. marca 1921.

גליון י"ב.

כראקא-לבוב. פ' ויקרא ח' אדר ב'. תרס"א.

מפני עלית שכר הדפוס ושכר הפועלים בכפלים הננו
 אנוסים להרים מחיר "המצפה" להרבע השני, כדי למלא
 עכ"פ במקצת את הסרונונו. מחיר המצפה לשנה הוא מעתה
 600 מ"ס, לרבע 150. מחיר גליון 15 מ.
 בדבר הקורא הקטן עיין במודעות. גליון י"ביצא
 בשבוע הבא. מ"ז"ר "המצפה"

תוכן הענינים.

בי"ם לרבנים ותפקידו. א. א. טופסערשטיין. מסירה חדשה, ש. מ.
 לזר. מדינה ומדינה ומטריה: בפולין הקמנה. בוברקא מורלובקא. בפולין.
 ברוסיה. באוסטריה. בשווייץ. בהונגרי בארץ ישראל. - באמריקה.
 השבוע בכל העולם
 ההצפה: אוני המן, יהודה כהן. פדרכספי באמריקה. מתהפכות
 הזמן. משנה עתים ומחליף את הזמנים. אנטישמי יהודי. עברית
 וטרפות. אגודת העמים ואגודת ישראל. שקמה המלחמה. דברים שלא עלו
 בערבם. כיסי המן, השקפה מדינית. הקבצן העשיר. מלגומות להחצפה.

בי"ם לרבנים ותפקידו.

הלאומיות היהודית, שהיתה עד עכשו ושתהיה בודאי עוד זמן
 בלתי צפוי, מושג של מחשבה ועבודה שבכלל כל עוד לא נתרכו
 העם לנקודת ארץ אחת. קשה לה למצא סגורים ופרקליטים בעדה
 באותו האופן הטבעי, שהלאומיות מוצאה לה נוהרים וחוככים אצל
 עם אחר היושב על אדמתו, שהכרכו אחרי לאומיותו הוא אצלו
 טבעית ועבודה שלה נלויה וקשורה ביחד עם כל תנאי החיים
 והסביבה. - החלק הגדול והמכריע שבכחות הלאומיים שלנו מתגיים
 מאיבולוציונים ורבוולוציונים יחד; מאלה שיצאו מית המדרש וכרסם
 מלאה תורת שם ובפנותם ליפיותו של יפת נתעכבו אצל הלאומיות
 ועמדו עליה, ומאלה שיצאו כבר ממהננו בידרותם וכיאוש שכלכם
 שבו ליהרותם, ופנשו ברעיון הלאומי ונשאר אצלו בתור דבר המתאים
 ביותר לרוחם. אלה ואלה מצאו את הלאומיות על פרשת דרכם ומהם
 נתהוה הצבור הלאומי.

האידיאל, המצטייר בלבות החרדים האמתיים, שנפשם שואפת לא
 לחיבת חדשה ומכשיכ לא לייין חדש בסגנונו של אחרהעם. -
 אם אין אנו הפצים לרמות את עצמנו ולהשלוח בשוא את
 נפשנו - הדבר הזה מוכרח להאמר פעם: אוי ואכזי ליהרות הישנה
 אם תצטרך לבקש, חרדיותי מפי רב היוצא מביים לרבנים מורוני -
 מלבד מעטים מאד יוצאים מן הכלל - ואוי לה ללאומיות עם
 שאיפת החיים שלה אם תדרש מפי הרבנים הישנים החרדים באמת
 - שהמושג הזה זר לרוחם ואי בכלל לפי תנאי נפשם וחנכם.
 שידעו ממנו עד מה. לשוא נחכה להם, שיתנו לנו. עתונים ערובים
 לפי ההמונים עיי. הרבנים" או. ספרות דתית באותו המובן שכוון
 אליהם מר פדרכוש במאמרו ("המצפה" גליון 10), כמו שגם לשוא
 נחכה, שהראשונים יוצאו מתחת רשותם תניכים-רבנים, שיהיו לקהלם
 יותר ממראה מקום. במצב ההוא אפשר רק שיצאו רבנים. שאין
 להם מקום בחיים הצבוריים כפי שהרב צריך למלאותו או שיהיו רק
 מראה מקומות בחיים הדתיים. בכל אופן רק חצאיים.
 אין ספק, שבית מדרש לרבנים להבראת שדרת הרבנים והדור
 העתיד הוא שאצלת-החיים לנו. כפי החלוק הקיצוני, השולט בין
 השקפת עולמם של הרבנים הישנים והחדשים בארצנו, הקושי יהא
 מונע רק בהמצאת מורים ומנהלים מתאימים למוסד כזה שינהל ברוח
 האמור. בוורשה עשו נסיון, את התוצאות לא נוכח לדעת עוד. גם
 עלינו לנסות; אבל בתנאי, שיהיו יסודות מוסד זה בנויים על תוכן
 דתי-לאומי יותר חזק ויותר עמוק מאלה שקדמו לו - ואז תהיה
 תקוה, שביים כזה ימלא את תפקידו.
 א. א. קופסרשטיין.

מסירה חדשה.

הרב ר' קלמן וועבער מנלנשה בסלובקיה לקח לעצמו קנינים.
 להקרא רב המדינה ולהיות ראש היהודים החרדים בסלובקיה. הוא
 האיש שהשביט בראשית כבוש סלובקיה עיי המשכים את אחדות
 היהודים, שבכדי לצאת מכלל האומה המאריאית, שנתחשבו עליה כל
 היהודים האונגרים בימי המלכים האחרונים, בקשו כולם להחשב אל
 הלאום היהודי, כי כולם הרגישו את המנוחך שנדבר, לעבור מן
 הלאומיות המאריאית אל הלאומיות הסלובקית. כאשר נכחו פתאום,
 כי שיטת ההחבלות ששמה את הרגל, בקשנו כולם מתוך רגש

וכיום צריך אני להגיד, שעוד אין זה התורם הבריא והטבעי,
 שאליו אנו מקיים? יודעים? אנו היטב, שהחלק הגדול מהם נושא
 בחבו אותו הקרע שכנפשי יהודע כולנו ואם רבים משתדלים לחש
 עליו בפסוקים דמנוניים, כמו, הרת בתור נורם לאומי וכדומה, אין זה
 ואלא אונאה עצמית, אותו ההמנון התמים ע"ד זוג התורה והתבונה
 ביחד, שהיה שגור בפי כל בדרך ההשכלה, ששאף ליישב לעצמו
 לאחרי את הסתירה החדה, שבין תנאי החיים שבנולה ובין דרישות
 הרח היהודית, והרי כבר אבד עליו כלל בדרך הזה, החסר אותה
 התמימות - של המשכילים והחסידים גם יחד - שכבוד העבר,
 ובהיות כן, שעומדים אנו ומחכים לדור חרדי ולאומי מדינה
 מבטן, שיגרל כלו באטמוספירה בריאה לגוף ולנפש, - אנכי, דבר,
 שלפי דעתי אפשר הוא רק בארץ ישראל - הנה השאלה עולה
 מאליה: מי יגרל לנו דור שכזה? והתשובה הפשוטה והישירה היתה
 יכולה להיות - הרבנים! אבל פה באנו שוב למצב של בין המצרים,
 כי גם הרבנים אצלנו מתחלקים לשני יסודות: לחרדים בלתי לאומיים
 ולאומיים בלתי חרדים, רחוק מאוד למצוא ביניהם, אף אחרי חפוש
 ויניעה יתירה, כחות כאלה, שיוכשרו לגדל לנו דור חרדי לאומי כפי אותו

המטפלה בנידול יתומים, שנפץ לה בירושה, ומרכז החלוצים בלבוב לקח את השדה בהכירה מאת ההכרה, שהובירה את נחלתה, והושיבה שם קבוצה של חלוצים, לעבוד את הארמה ולהתרגל בהקלאות. הרי זו עובדה משמחה: קולוניה יהודית על ארמה יהודית, בגולה, לחנך עולי גולה, אך להאבנו לא ראינו סימן ברכה כחיה הזאת בשנה שעברה תחת הנהלת הדיר ש מ ו ר ק. העבודה לא היתה כראוי וגם קבעו שם את הלשון הפולנית לשפת החניכים, הצריכים להתחנך בלשון השלמה בא"י. וכאשר עבר איש דרך החוה לא האמין, כי הוה יהודית לפניו, כי לא היו החלוצים העברים שונים מאכרים אחרים. חוץ ממה שרנו אחרים מן הצד הדתי-לאומי... אך בשנה הזאת תחת הנהלת חברנו הדיר ש מ ר נ ר ואיש אנהנו שנוי לטובה. בחלובוביץ תוסד עתה הוה עכרית למופת, אשר משפ יצאו ראשי קבוצות וראשי הסתדרות. וגם המרכז עצמו יתקן כימים הקרובים את מושבו מלבוב לחלובוביץ. גם ירחיץ לעניני החלוצי יוציא המרכז שם. ויש לקוות, כי החוה הלוו תאחד את כל הסתדרות יה. כי המרכז ישאיר מקומות פנויים בשביל אחרים, כדי שתשפיע החוה למופת על כל אנדות החלוצים במדינה לטובה.

קורולובקא. מאז יצאה עירנו מתחת יד הכולשוויקים והאוקראינים לפני נ' הדשים, התעוררה התנועה הציונית בעירנו בכל תקפה. נוסד ועד לקבוצין ממון לקהיק, העובד בזריות ומתנב על כל מכוול ובפרט נגד הרב העומד לשמן לנו. גם נוסד ועד אי, לרשום שמות חלוצים. יש גם ועד מקומי, שאסף אספות לנבית שקלים. באו הנה פליטים מאוקראינה, כמו לכל ערי גליציה. ועד הקהיק קבץ ממון גם בעדם. גם ערכנו לטובתם חזיון ומן ההכנסה נקנו י"ב חליפות לבנים לנדה אוקראינה. עירנו עומרת בכל פעליה הצבוריים והלאומיים למופת לכל ערי הסביבה בעבודתה המוריה בכל המקצועות. י. הכהן.

בפולין.

העסקים היהודיים הלאומיים מכל המפלגות: מן הציונים, המזרחים, ההרדים והעממיים, נועדו במוצאי שבת בבית הציר ס'בשטיין ראש המזרחים, לערוך רשימה כללית של רחישות היהודים מאת הממשלה. כמו שהוסכם בישיבה המשותפת של באי"כה, הממשלה עם ביכ כל מפלגות היהודים בשבוע שעבר, כדי שלא להחמיץ את הדבר ולהקיש את הברזל בעודנו חם. ראוי לציין, שרוב העתונים הפולנים חדלו מעתה ממנהגם הקדום, לבטל את שאלת היהודים בטקטיקה של שתוקה ולהסיה דעת העם ממנה, כאלו אין כלל עם יהודי בפולין. העתונים הדמוקרטיים, כמו הנארוד והקוריער פולסקי הקדימו כבר ביהד עם הממשלה להכין את העם הפולני לפתרון רצוי של שאלת היהודים ע"י הממשלה הפולנית עצמה, בלי התערבות מן החוץ. ועכשו גם העתונים הקיצונים, כל אחד ע"פ דרכו, דנים על פתרון שאלת היהודים מנקודת-ראות הצורך האמתי של המדינה החדשה, הצריכה שלום פנימי והסכם בין כל יושביה. כולם מודים, שאין למסור את דבר היהם ליהודים לא להמון חשוך ברהוב ולא לחכמי מדינות זרות, אלא מהוקקי העם הפולני צריכים למצוא דרך לסדר את היחסים בצורה קבועה ועומדת לטובת שני הצדדים. החפץ הזה נראה ברור גם מאספת באי"כה כל העתונים הפולנים בווארשא ובמדינה, לשמוע הרצאת הדיר אלפרד נוס יג בשאלת היהודים בפולין ובצורך ואפשרות פתרונה. כאו גם ביכ העתונים האנטישמיים וגם אבי הצוררים ניעמובסקי וכגלם הודו, שמוטב להתפשר עם היהודים במדינה משמוע תוכחה מוסר תדיר מן המערב. הלכך יש להסיק מזה, שאעים שעדיין הממשלה מהססה בהכרעה ובהחלטה בעניני היהודים ואכתי היא נוטה להשיט אותן ככל האפשר, סוף סוף תבוא ההחלטה, כי בעיני תקח לה הממשלה עוה, שלא לירא מפני המקפריים עוי הפנים.

אינסטינקטי לעשות מה שנחוצן היה לעשות: להכריז, שכל היהודים הנם עם אחד ואין להם להתחמק בהיק אומה אחרת. והרב הוה הפר את המחשבה הטובה והקהיל את המתכוללים הוקנים, שאפילו כפתחה של ניהום לא יחזרו בתשובה ושנן להם, להמשיך את הפוליטיקה הקודמת האונגריית: אין אומה יהודית בעולם, יש רק דת יהודית והרשות לכל יהודי להספה לכל אומה שירצה ובכלבד שלא יאמר שהוא יהודי לאומי. וכך יסר את אנדות הקהלות ההרדות, שרק כתי מספר נמנים אליה ורוב היהודים ההרדים התהברו עם הציונים יחר להסתדרות העם היהודי, וכמה מנוחך היה הדבר, שברשימת התלמידים של הישיבה הגדולה בפרשבורג, שנתפרסמה אז בשם קוריווס, נפרטו אשכנזים, מאדיארים, סלובקים, ששנים וכו'. בזמן שרכבות יהודים מתכוללים השתמרו באונגרים מפרד נונשים, הופיעו פתאום לעיני מי שאינו בקי כשה מאות גרים בני עמים אחרים בתור לומדי תורה בישיבת פרשבורג. אבל הבקי ידע וגאנה: אלה הם הללי הרב הגלנטי, הרוצה להיות רשכבה, הגורה לבנוד בישראל לקיים, נוי וקהל גוים יהיו ממך.

הרב הזה בנר זה עתה בנידה חדשה בישראל, הדומה בנוראותיה לבנידת, אנודת ישראל של אשתקד, הוא הגיש תוכיר אל המניסטר האנגלי למלחמה נעין פרק, בסלובקיה בנליון הקודם בשם יהודי סלובקיה התרדים, בלי הסכמתם וגם בלי ידיעתם (כי רוב אהינו ההרדים בסלובקיה כאמור, אינם נשמעים לו), שישתדל לפני אנודת העמים, שמדינת היהודים באי תוסד רק על יסד התורה השלמה וההכרה, אנודת ישראל תהי בעיניה באתיכחה של היהדות הנאמנה בכל העולם (וממילא תוסב הממשלה באי רק לידיה ולא לירי אחרים), ואסתוסד הליצה מדינה יהודית לאן על יסוד המסורה היהודית, הרי זה לא רק טעות היסטורית, אלא גם טעות, כי בזה לא יושע לא העולם הכללי ולא העולם היהודי, יסוד ירושלם לא דתית ירהיב עוד יותר את החרבן והאבלות של אלפים שנה.

לפי דעת הרב הגלנטי צריך איפוא לבטל את החוזה עם ההסתדרות הציונית, לבטל בכלל את רעיון יסוד ישוב יהודי של חול, כי בירושלם של משה לא יושע העולם ולמסור את דבר יסוד הישוב היהודי לאנודת ישראל, ליסד ירושלם דקדושה והוא כמובן תחזיר ליושנה את עטרת הכוללים, הגישיאים, הממונים, האמרכלים, הישיבות הרבות כמספר יושבי ירושלם הזכרים, המשך של מכתבי השנוורות ושל החנופה המנונה לבעלי הכים שבחול ושל החמס הנורא, שהיה נהוג באי של עבראל המיד בין הממונים ביחסם לעניי צאנם הרעבים. זאת, רק זאת היא איי מיוסדת על יסוד דתי עם המסורה לפי דעתו ורק בזנות זאת הבא תשועה רבה לכל העולם ולישראל. העבודה של דול תמסר בידי הערבים, המצרים, האנגלים והסורים. אבל הליצה לעם קדוש לשלוח יד באהיק בעבודה של חול, בתיחספור העברים סגר יסרו ותחתיהם יפתחו לרוחה בים של מיסיונרים למיניהם ורבני האהיק ימצאו להם היתר בחריפותם, שהם כשרים יותר מבים של יהודים חפשים בדעות, הרי בגולה חורו כן בית מדרשו של האדמיר מבלו וזיע, העיקר בישוב איי יהיה עלית זקנים, כדי להנצל מנלול מחלות.

אך לאשרינו אין המניסטר האנגלי למלחמה מתערב בפוליטיקה והמסירה לא תשחית.

ש. מ. לור.

מדינה ומדינה ומקריה.

בגליציה המזרחית.

בוברקא. בכפר חלובוביץ הסמוך לעירנו, אשר שם היא גם תחנת מסלת-הברזל שלנו, נוסדה לפני שתי שנים תוה יהודית, לחנך חלוצים לארץ-ישראל, השדה הוא קנין חברה יהודית בסניסלוב,

כך, לפי שיהודים רבים לפי הערך השתתפו בממשלת הסניטים ואם ישנו הבולשוויזם לנרדפתם יקחו מהם נקם על המרידה. בעיה טאלנא אצל קיוב היה פגרום ונהרגו יהודים רבים, כאשר טפלו היהודים הנותרים בקבורת החללים, באו הליסטים וקברו את ההיים. 45 איש עם המתים יחד.

באוסטריה.

ווינא. הממשלה האוסטריית תעוד כמעט בכל מעשיה ובכל כחה בצעדי ענק אחורנית, וביותר בשאלות כלכלת המדינה יורדת היא פלאים ולירידתה במקצוע הזה כמעט אין מעצור. מיום ליום ממש היא מעלה את סכומי המסים ואין קץ לתכונה. ביתוד שוקדים הפקידים הזרזים להוציא ממון מירי היהודים ילדי חוץ, הבולשת מתנהגת עם אלה באופן גס, המוכר לפעמים את תעלולי הבורוקציה הרוסית-הצארית בזמן פריחתה.

ביום נ' לחודש אדר שני נמלאו חמש מאות שנה למום נורו תקיף ווינא על יהודי העיר דין שרפה ואבדן בככר. ערדברגר לענדעי. הועד הציוני פה ערך עצרה לזכרון המאורע ההיסטורי הזה. מלבד הנואמים ד"ר בלאשקיס וד"ר אכאליס יקראו לפני העם את טופס כתב הנזירה, שנמצא כתוב על קלף בארבוין של הקהלה הווינאית. מורי דה ישראל של בתי הספר העירוניים בווינא, כשבעים איש, שובתים מעבודתם זה יותר משני חדשים, בלומר הושכים את למוד הדת מתלמידי בתי הספר הכלליים. המה דרשו הוספה על שכרם באופן שלא תגיע הכנסתם מו של מורי חול. ראשי הקהל לא אבו להוסיף מקופתם ובינתים התלמידים בפלים מלמוד עניני הדת וישובתים את המעט, שלמדו עד כה, בענין השביתה כרוכה גם ערבוביה אחרת מסעמים פדגוגים, שרבים דורשים לשנות את התכנית הישנה של הלמוד ואין הסכם כללי. הקהל עומד במו-עם המורים בדבר הוספה, אבל טרם באו ירדי שושר.

הרב הראשי ד"ר חיות, השוהה עכשו באמריקה, נודד שם מעיר לעיר בתעמולה רבה ובמרץ דתכלית קרן היסוד לבנין איי. הרב שבע רצון מעבודתו ומחכה לשוב הבית לפני החג בתוצאות טובות. אנני פה מספלת שוב בשמנה וקטרוני נגד הציונים והציונות. השבועון האשכנזי, שהם מוציאים פה, יודישע פרעסעי שופך בוז ואשמה, שכבר דשו בהם רבים על מנהלי הציונים. בדרשתו של מנהיג האגודה לפני הצעירים לא נמנע לנגות את הרעיון הלאומי והכחיש את תעודת ישראל בארץ האבותה. קשה הדבר לאנשים כמונו להבין איך יוכלו אנשים נאמנים לתורתנו ובני נמוס לנסות להרוס את בנינו, בנין האומה כולה בשעת הדת עולם כוונ. פכ"ג.

בהולנד.

בשנת 1920 נאסף בכל העולם לקרן הקימת סך 160.114 ליש. שהן 9,567,000 פרנק צרפתים או 352 מיליונים מרק פולנים לפי הקורסים בסוף השנה. בשנה שקדמה נאספו רק חמש מיליונים ומחצה פרנק. נמצא שעלו ההכנסות בשנה העברה בעיב אחוזים ממאה. ולסך הניצ' יתוספו עוד 20 אחוזים מהכנסות קרן היסוד. תוספות ההכנסות תגדלנה בעינינו עוד יותר אם נזכור, שערך הוואלוטות באירופה התיכונה והמזרחית הלך וירד בשנה האחרונה ושם יושבים רוב בני עמנו ונדבותיהם תמסנה כשעל כאשר יחליטין בפרנקים. ויש עוד לזכור, שבאותה השנה קצבו סמוך הרבה גם לתכליות אחרות, כגון להוצים, לשרודי אוקראינה ועוד. מכך מיה הארצות שהשתתפו בנדבות לקהיק, נוצלת אמריקה חלק בראש: על חלקה יגיעו 2,302,000 פרי. פולין עם מיליוני יהודיה נתנה רק 269 אלף פרי ונליציה המערבית בת 250,000 יהודים רק 82 אלף פרי 33 סנט

מלאכות של הסתדרות הסוחרים היהודים התיצבה לפני המניסטר למסחר פרשאונכסקי והושיטה לו תזכיר על-אדות הלהין, שלוהצים פקידים שונים את הסוחרים היהודים, כאלו היו ליסטים או ערת רמאים. בלובומיל (ווארין) תפיש ראש השוטרים נאלצין שמונה לסטים מנדודיו של בלך בלהוביטש, שהרגו ובוזו והשתחו ימים רבים בכף ערי היהודים. ראש הלסטים בעצמו רצה 47 יהודים. הנתפשים נמסרו לביד הצבא בקובל. הרוצחים הודו בכמה רציחות.

עריין מתגלים קצבים ונשים תגרנות בווארשא, שמכרו ליהודים כשר נבלה תחת כשר כשר וחלב במקום שומן.

המלחמה חסרת הטעם של חסידו ווארשא נגד קבלת הרה"ח ד"ר שמואל אברהם פוננסקי לאחד מרבני העדה, קבלה פנים של אימה. מתרחרי ריב אחרים הסיתו את העם למלחמה בזריוות הראויה לדבר טוב מזה והם נלחמים בזעף ובשצף קצף, מלהמה כאותן מלחמות החסידים ההיסטוריות. בשבת שעברה סדרו הנרגנים אספות-עם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל בתי הצבור, לערער על-רבנותו של פוננסקי, כאלו היה איזה פושע ישראל ובאמת הוא יהודי אדוק וחרד על דברי תורה יותר מכמה רבנים חרדים באשכנז ואפילו בפולין, בעוד שבחירתו ובנמוסו ובמדותיו הוא עולה על רוב הכריו רבני פולין. התרדה בווארשא היא כפי הנראה מלאכותית ויש סוד בדבר, שהרי בערים אחרות ברוסיה, בפולין ובנליציה דרשו הרבנים והסידורים עצמם למנות בערים הגדולות רבנים דקטורים, לצאת ידי ההוק, כדי שיוכלו הם למנות להם רבנים תורנים, שאין בהם אלא תורה בלבד כפי המנהג. מסדרי המלחמה קבצו רבבות חתימות על כתב המחאה שהגישו אל ראשי הקהל ובאו המונים המונים לפני בית הקהל, לדרוש בכף תוקף לבטל את מנוי הרב ד"ר פ. אבל תמוה הדבר, מדוע אין גם מוקירו הרב ד"ר פ. מאספים אספות וחתימות, לקיים את רבנותו. אם עד כל הצבור לחוות דעתו, כמדומים אנו, שלנו הרוב; הרי זה הזדמנות טובה, להראות לכל, שאין כלף לשאי הרוב בווארשא, כמו שהם מתמרים.

באו פוארשא מלאכי הועד היהודי בקנדה לע רת יתומיהמלחמה והפרומות באוקראינה. בין אנשי המלאכות נמצא גם איש נצרי ושמו וויליאם סאראד מן הכתה הנצרית המתיהדה. הם לא התניירו בפועל, אבל מאמינים הם בדת ישראל וננצחונה באהרות הימים. מר פאראד מתפלל בצבור יהודי בבית-כינו ומאמין שימית המשיה הניעו ובקרוב יבא הנואל ודת ישראל תתפשט על כל. ב-שיון ממשלת קנדה תוציך המלאכות לעיץ מאתים יתומים יהודים מאוקראינה לקנדה ואח"כ, אם יניעו היתומים האלה למקומותם ועתידם יהיה כמות. יעבירו עוד מאתים יתומים שמה. הועד קבץ לעיץ 250,000 דולר ומינ ארגוני בנדים ונעלים וכו', להלביש ולהנעיל 800 יתום. והוין מזה קבלו על עצמם יהודי מונטריאל וטורונטא לאסוף עוד חצי מיליון דולאר. מר פאראד בעצמו יגדל יתומים אחרים על השכוננו ליהודים נמורים.

בשבוע שעבר ערכו ארגוני הממשלה והועדה להלחם נגד חמס הסוחרים בולשות בבתי מסחר הרבה ולא רוקא יהודיים. נחתמו כמה בתי מסחר אחרי שחתרמו הסחורות בהשד הרמת המחירים בלי סבה. הדבר לא נתברר. הסוחרים תובעים עלבונם וכפי הנראה יוכלו עי"ם רוב להוכיח, כי לא הם הרימו את המחירים, אלא גם הם שלמו מחירים גבוהים.

ברוסיה.

אחינו יושכי הניהנם הרוסית הנם שוב בסכנה עצומה, כי מסחר הבריונים השונים הסוככים באוקראינה מאין שלטון קבוע ואיש כל הישר בעיניו יעשה, התחברו היהודים ברוסיה הדרומית אל המתקוממים ונטלים חלק הנון במרידה שפרצה נגד הבולשוויזקים. הם צפויים לנקמה מכל צד שינצח בסוף, כי הבריונים ינקמו בהם בין כך ובין

ביום שכת הנשיא החדש על כסאו, בבית הלכן' התיצבו לפני כיכ כל מפלגות היהודים לברכו והנישו אליו מכתב בקשה, שלא יסכים להחלטת מועצת המדינות והסניאט לנעול דלתות אמריקה בפני הנולים. כל העתונים היהודים מרבים לברר את הסכנה הכבירה המרחפת על רבנות מצפחות יהודיית במזרח, שאין להם מקום לשבת וויק תקות חייהם האחר הוא מציאת מנוחה בקרבת קרוביהם מעבר לים. מניו-יורק הפליגה הספינה הרביעית לרוסיה. המכיאה מזון ומלבוש לשדודי היהודים ברוסיה ובאוקראינה.

באמריקה יחכו לביאת הפילוסוף היהודי הציוני פרוספור איינשטיין, שיבא ביחד עם אוסישקין, מוסטון ואחרים ההולכים לאמריקה לעשות תעמולה בשביל קרן היסוד. איינשטיין הולך שמה בענין האוניברסיטה העברית בירושלים.

השבוע בכל העולם.

מן השמועות הסותרות זו את זו, הבאות יום יום מרוסיה, יש לזמור, שתנועת המרידה נגד שלטון הלחץ של הבולשיוויקים הקיפה את כל הארץ. מן הים הלכן ועד השחור, וכי חייזות שלטות של המפלגה השלטת נפלו אל המורדים וכי גם במרידה הזאת יד צרפת באמצע, ששלחה ספינות מלחמה אל הים הכלטי. — הרדינג הנשיא החדש של ארצות הברית באמריקה, חזר בו ממחשבתו, שחשב לייסד אגודת עמים חדשה, שתקיף את כל העמים ממש. אינו רוצה להתחרות בתקפים אחרים. — מעריצי הנשיא הקודם באמריקה קבצו חצי מיליון דולרים לקרן קימת, להת את פריה ככל שנה מתנה לאדם ליביא תשועה גדולה לכל האנושות. — מעשהו הראשון של הנשיא החדש הוא, ששלח הודעה לשתי הרפובליקות הקטנות פנמה וקוסטוריקה באמריקה התיכונה, להחיל תיכף ממלחמתן והוא יבצע ביניהן. — העמים המחמרים באפריקה הצפונית, אצ'יני, טוניס וממרוקה שצחו מלאכים אל ממשלת צרפת הרודה בהם, להקל עולה מעליהם להרהיב את זכות עמידתם ברשות עצמם, הם הולכים בעקבות מצרים. — רופא צרפתי, ספליינגר שמו, המציא תרופה חדשה למחלת השחפת (טוברקולוזיס) הפועלה נפלאות לפי דבריו. — בקובנה בירת ליטא פוצה מנסת החולירע. — בפולין נוסדה חברה של מתקדמים בשם, לינה למשפט האדם והאזרחי, להגן על כל הנלחצים והנדכאים הנם, להצחם בכך רשעה והדון של תקיפים יהירים. כעין הלינה הדומה בצרפת. — חוזה השלום בין רוסיה ופולין נכתב ונחתם. הרוסים ותריו על חלק גדול מתנאיהם מפני המרידה שבארצם וכן התחייבו גם לשלם לפולין ששים מיליוני רובלי זהב. — רוסיה החלה במוימ של שדום גם עם רומניה ברוד בירת אסטניה. — השמועות עיד המרידה החדשה ברוסיה סותרות ואין מתחלתן ועד עתה ואי אפשר לעמוד על האמת. רק דבר אחד ברור, כי מלחמת אזרחים או נכון יותר פועלים, מתחוללה שם, שאין בה הכרע והיא מביאה בסכנה את התקופים החדשים יותר מכל הגנרלים עבדי צרפת וחיליהם. — בהודו שקטה המרידה באנגלים, הבוקוש שהכריזו הלאומיים לא הצליח וכמעט כל העם נכנע שוב לפני מלכות אנגליה. — הנשיא החדש ווארן גמליאל הרדינג הוא הנשיא הכיט אחרי וושינגטון שיסד את הרפובליקה לפני קין שנה בקרעו אותה ממלכות אנגליה. הרדינג נבחר בזיב גדול יותר מזה של כל הנשיאים לפניו ברוב של מיליון נגד ט. הוא היה כל ימיו עורך עתון קטן בערי השדה. — המשדר הפודני לכלכלת הארץ החליט, להנהיג לשנה הבאה מסחר חפשי לתבואה ולבשר את המניסטרוים לכלכלת הארץ. — נמרה הועידה של הממשלות בלנדון ונשתתתה הברית הסבירית לטובת טורקיה, קושטה, סמירנה וקיסיקיה תשובנה לטורקיה, טרציה המערבית תהיה ליון ובסמירנה ישלט נציב יוני בשם הסולטן הטורקי.

לגנרלת, וזה מרוע וואולטה, וככיו עלו ההכנסות לעומת השנה הקודמת ביותר ממאתים אחוזים. סכום כל הון הקהיק הוא עתה, 27 מיליון פרי.

בארץ ישראל.

מירושלים מידיעים, שהשייך הגדול מצהר באי, נשיא ארץ הגלעד, שלח בקשה אל הנציב הרברט סמואל, שיחוק את שלטון אנגליה בעבר הירדן והוא רוצה להקים שם מועצת השייכים. ביפו נעל בית-הספר לחנוך רופאי בהמות, שבראשו עמד הדיר כספי. סבת הרבר הוא חוסר כסף, כי ועד החנוך, שנצטמצמו הכנסותיו חדל לתמוך בו. ביה"ס הזה העמיד כבר כמה רופאי בהמות מוסמכים, הפועלים במושבות.

הקורא את עתוני הערבים באי ושוכה רנע באיזה מקום הוא נמצא, ידמה, כי בגולה הוא ואת עתוני היהודים הוא קורא. הערבים מתאוננים על לחץ מצד השררה ועל משא פנים ליהודים, באותה האנחה, שעתוני היהודים בארצות הגולה מתאוננים על אחרים. אע"פ שעוד הכרל גדול ועצום הוא בין חטאי העתונים הערבים ובין חטאי העתונים היהודיים בגולה. עתון ערבי אחד שכתה רנע, שאין הטורקים ארהמצרים מושלים עוד בירושלים, כי"אם נציב יהודי של מלך אנגליה ופרסם כדרכו מעולם, כי בתלמוד דפוס ויניציה וזה שפרנטיים וניעמויבסקי משתמשים בו) נמצאים אי"אלה דברי נדוף על האמונה הנצריה, הרבנים אמרו, שלא נודע להם תלמוד כזה (בגולה אין שואלים כלל את פי הרבנים), שר העיר ירושלים ענש את העורך הערבי במאמר לחודש ימים ולקנס של המשים ליש. על זה מתאוננים העתונים הערבים, שמדקדקים עמהם כחוט השערה. את טעמנו בגולה המה טועמים. אומרים הם, שלעתונים יהודיים מותר לפסדם כל מה שהם רוצים. זה אמנם שקר, אבל מענין אותנו לשמוע עם תלונה מהופכה, שאחרים קובלים על ישראל, שידם תקיפה וזה אמת.

הסופרה העברית צאה זליגה, אלמנת הרה"ח המנוח ישנפטיר בירושלים בימי המלחמה) דיר יוסף זליגר זצ"ל יסדה בא"י. הסתררות נשים מזרחי, שתכניתה היא: א) לעזור ביסוד מוסדות חנוך בשביל כנות ישראל על יסודי היהדות המסורתית והלאומית; ב) לעזור ביסוד בתי מלאכה לנערות ולהשתדל לעמדת בלבנותן אהבה לתורתנו ולכל סגלותיה; ג) לסדר בשביל הנשים בכל הערים והמושבות הרצאות ושעורים לשם למוד השפה ויריעת היהדות הנאמנה; ד) קבלת עוזי גולה והמצאת עבודה לנערות חלוצות, לסדרן לקבוצות ולהראותן את הדרך הישרה, שתוכלנה להתכנס בארץ.

שר צבא אנגליה במצרים כטל בהסכמת המניסטור האנגלי לצבא את משפטם של וו. ושאבוטינסקי וייט חיילים יהודים, שנשפטו אשתקד לשבוי ולמאסר קשה לכמה שנים על אשר נסו להגן על יהודי ירושלים בפסח העבר מפני מכהם ובוזיהם תחת השלטון הקודם.

באמריקה.

באות שמועות טובות. מאמריקה, כי גם הנשיא ווילסון, שעבר זה עתה זמן ממשלתו וגם הנשיא החדש היושב על כסאו הרדינג, מאנו להסכים לחוק המנכיל את כניסת הנולים לאמריקה. לשוא היתה אסוא יגיע צרייהעין, שבקשו לנעול דלת בפני האמללים פליטי החרב והרעב, המבקשים מפלט להם מפני אויב. אך לעומת זה רע ומר גורל אלפי גולים, שהגיעו זה עתה מפולין לאמריקה ובאחרים מהם קרו מקרי מחלת הטיפוס. הממונים על הנמל מעכבים את עליהם על החוף והנם בצרה גדולה. האמריקנים יראים מאד מפני גיירת המחלה הלזו אל ארצם, שאין הטיפוס מצוי שם כלל זה כשני דורות.

"אזני המן"

ארבעה מינים של פורים. — ונשלמה פורים שפתינו. — האסנה החדשה בכנדי נשים. — מי המציא את. אזני המן? — המן לא זכה לנחתי-ריוח מהמצאתו. — התסונים והתוספות להמצאתו. — בואו ונחזיק טובה למגילת אסתר. — הכפירה אינה חכמה יתרה. — המגילה אמת ותורתה אמת. — היהודיות המחליפות שמותן היהודיים. — מה טיבו שכ איש יהודי בשער המלך? — במה יאמינו כל הכופרים? — מצוה למרויחי המלחמה.

הכל יודעים את התופנים בעלי שלושת הקצוות הנעשים ונאכלים בפורים, שהנזים אוהבים אותם ביותר ומקנאים בשבילם את היהודים וקוראים להם. אזני-המן. קודם המלחמה אכלו אותם גם בחול, לפני שאז היו סולת. ביצים, שמן ומרקחת מצויים בבית. אבל עכשו מאין נקה את כל אלה? ארבעת המינים הללו יקרים מכל פו. ובלעדיהם אי אפשר לאפות אפילו תנוך, אוזן, אחת, מילא אנחנו הנברים יכולים למחול על תביעותינו ולהתענות — מאין ברירה — אפילו בפורים ונצא ידי חובתנו בפסוק. ונשלמה פורים שפתינו. אבל הנשים הצעקניות ורחוקות וקוראות, הב, הבי, ואעפ"י שמצות, עשה" היא שהזמן גרמא, שהנשים פטורות מלנה, בכזו הרי פרנסתן עלינו ולהן סכים קיבה תובעת ורוצה לאכול, כשיחסר להן חומר לבגדים — אינן מקפידות כל כך; אז הן חופרות לעצמן שמלות קצרות מחשבות חזה וצואה, וממעטות בארג בכל מה דאפשר ואינן משניחות בשעת חירום כזו בפנימת הצניעות... אך כשאין קמה בבית אין שלום בבית, ואם אין שלום אין כלום.

מי המציא את. אזני המן? קשה להניח, כמו שקשה לדעת מי הנה מרוחו כל המאכלים שמבשלים ואופים היהודים במועדים וחגים אחרים ושהיהודיות מצטיינות כי כבשולם ואפיתם; אני מניח אפוא פתרון שאילה זו לחוקרי קדמוניות לטפל בו ולחיות דעתם במתינות וכוכדראש, כמו שראוי לאותו דבר, רק זאת אני יודע בבירור, שהמן לא המציא את. אזניו ולא ראה אותן, הוא ימיש — לא היה לו פנאי לעסוק במעשה קדרה ותגור, מפני שהיה עסוק בהמצאה אחרת חשובה לכל האנושימים והוא — הפוניוס. גורלו היה כגורל כל הממציאים, שהמצאותיהם לא תקבלנה בימיהם ואינם זוכים לנחת רוח בהן וגם אמנם הפוגרום של המן נתבטל בימיו; אך ההמצאה עצמה — למה נבחר? — היא נצחית והמן קנה לו בה שם עולם, והראיה שמשתמשים בה עמי העולם ביתר עז וביתר אכזריות עד היום, ההמצאה אינה נאווית ככל, אדרבה היא פשוטה מאוד, ממש, כיצת קולומבוס, בכזו תכניתה, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד ושלם לבזי הוא אופית וקלסית וקנינו הרוחני של המן לבזי; אי אפשר לנווד ממנו משפט הכזרה במקצוע זה. ברבות הימים אמנם נוספו על הפוגרומים תקונים ותוספות שונים, כמו: רטוש עורלים, עניי נשים, הלול ספרי תורה, קבירת חיים, השלכת נוסעים מתוך הרכבת המתנלנלה, שריפת בתים על שוכניהם אחרו הגפת חלונות ודלתות, קריעת כרים וכסתות ושפיכת נוצות ועוד מעשים, שלא ראה אותם המן אפילו בחלמו, בכזואין עובדה זו פונעת בכבודו של הממציא, מפני שידוע לכל, שכל תגלית לא תולד בשלמותה, אלא פושטת צורה ולובשת צורה ואינה מניעה לידי השתלמות אלא לאחר זמן רב.

לכן בואו ונחזיק טובה למגילתנו, מגילת אסתר, שמראה הפקיד חשוב בהיסטוריה והודיעה לנו את שמו של אבי הפוגרומים; אלמלא

הביאה לנו רק ידיעה זו בלבדה — דיינו, ומה שכופרים ההיסטוריונים באמתות המסופר במגלה לא איכפת לי כלל; כפירתם זו אינה חכמה יתרה, והיא יכול להכחיש את המת בנקל, מי שאינו באותה הסכנה ובאותו הנס נוטה להכחיש, אבל אנו שנכל דור ודור קמים עלינו ללכותנו וכו' אך, נפקפק בדבר? אני מצדי מאמין באמונה שלמה שכל המגלה אמת ותורתה — הן דכתובה, והן המסורה — אמת, אני מאמין, שבימי קדם היה יהודי, שלא רצה לזרוע לפני כל כפתור נוצץ ובשביל זה העלה חמת הזד היהודי על כל בני עמו; הרי זה מעשה בכל יום; אני מאמין שבימי קדם היו יהודים, שהרנישו סכנת הצבור כסכנתם הם והתכנסו אחרי המנהל; אני מאמין, שאסתר שנתה את שמה היהודי, הדסה, לשם, אסתר, הפרסי, כי כן עושות כל היהודיות; אני מאמין שאיש יהודי ישב בשער המלך, מפני הרשות קפחה פרנסתו בחנותו ונאנס לסחור שם עם עבדי המלך בוואלוטות; גם בהמן עצמו אני מאמין, ובודאי היה הוה ויהיה בכל העתים, וכל זמן שיהיו יהודים בנלות יהיו גיב המנים, ועל כולם מאמין ומודה אני — וזוה מודים גם כל הכופרים במגלה — באכילת מטעמי פורים ושתיית היין, אולם — רק לימים שעברו ולא לזמננו הנוכחי; בימינו ובעתיד הקרוב, מצוות אלו אינן אלא, הלכתא למשיחא וחייבים בהם רק, מרויחי המלחמה ולא אנשים פשוטים; הללו יכולים לצאת ידי חובתם בקריאת המגלה ובפסוק, ונשלמה פורים שפתינו. רב להם — אל ידרשו יותר.

יהודה בהן.

מתהפכות הזמן.

משנה עתים ומחליף את הזמנים.

לפני הסנהדרין החדשים בירושלם הוצעה הצעדה נחוצה מאת הפוה"צ, להחליף את דין השוע, משנכנס אדר מרבין בשמחה ומשנכנס אב ממעפין בשמחה, כי השמחה שבאדר היא שמחה של נלות ובני המן ומעשיהם פרים ורבים עכשו בל-כך ואין במה לשמות, ואולם אב בכר נהפך לשמחה ולששון, כי הארץ ניתנה לנו וכבר התחלנו לכוונתה, ואיכ יש לנוס להפך; משנכנס אדר ממעפין בשמחה ומשנכנס אב מרבין בשמחה, לקיים דברי הנביא זכריה: כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי יהיה לבית יהודה לששון ושמחה ולמועדים טובים (ח' י"ט). ובפרט שבמעשה כבר נחלפו המועדים האלה מאליהם גם בלי הנמוק הנ"ל, כי באב ישוהם כל עשירי ישראל במקומות הרפואה וששים ושמהים ונהנים מן החיים וגם ילדי ישראל נשלחים באב לנאות שדה לנוח ולשמוה ואולם באדר כל ישראל עצבים בזמן הזה, מאין קמה למצה ויין לארבע כוסות ואין אפילו תקוה לשמח את הילדים לכבוד ההנ בכנר חרש או אפילו בכתונת חדשה, הסנהדרין מעיינים בהצעה, ומובן מאפיו שלא יספיו, כיכ אגודת ישראל טיען: הם ישלים לעיין בהצעה נחוצה כזאת, זה רימה באפיו הסכימו חכמי ישראל הלילה, שהנענו לאתחלתא דנאולה יאיכ יש סכנה ברב, שניני חיו לזמן שיבטל העיקר הייב מינ העיקרים.

פדרבסקי באמריקה.

הכל תמהים: איכה עוב הפסיווט בעל הכשרון הנודע והנורא הזה את ארצו בשעת הרת עולם כזה, שכל עתידה הונח על כף המאזנים והלך לנוע באמריקה? ואנו שמענו מאחורי הפרגוד את

מה אתם רנים? האינכם מכירים מי כתב זאת? רכנים לא, כי רכני אשכנז אינם יודעים לכתוב עברית וגם היודעים ימאסו בלשון הציונים; כרי אטות ישראל או סתם תרדים נ"ב לא, כי אין ביהי בראשו. איכ הרי ציונים כתבוהו ולא מפיהם אנו חיים. ההצעה נורקה לאשפה. אותו החסיד קרא או בנחת-רחו: מוטב לאכול נבלות וטרפות מאשר לייך בעצת רשעים.

אגודת העמים ואגודת ישראל. אע"פ שהבדילה התורה בין ישראל לעמים, אנו מצאים בעל-בחינו דמיון נמור בין שתי היצירות החדשות האלו. שתיהן התימרו בתחלתן לכפול הכפ או עב"פ להעמיד עצמן כאילו הן הכל וכסוף הצטמצמו ונעשו פנומות; שתיהן עזבו את מיסדיהן כחיי; שתיהן אמרו לקפח את הלאומיות המרבה מחליקות והן עצמן הגינו עליה וחוקה; שתיהן נישאית עיניהן לאמריקה והיא מסתירה פניה מהן; שתיהן הציבו להן מטרה להציל את הקטנים וכסוף גייסו את הקטנים להלחם כער הנדולים; שתיהן משיפות לאחזרות והן גורמות רק פרו. הצד שאינו שוה שבהן הוא, שאגודת ישראל נודרה לפני המלחמה על מנת להלחם (במפלגות רדיקליות) ודוקא המלחמה מפריעה עבורתה ורתפתחותה ואגודת העמים נולדה אחר המלחמה ע"פ מנת להביא שלום והיא יונקה את בנה דוקא מן המלחמה.

שקמה המלחמה. מלחמת הקולטורה החדשה, שקראו החסידים בווארשא על ראשי הקהל בנל"פ מני הרה"ד ד"ר פוזנסקי ל"ב העדה, שקמה אחרי שהובר הרב"י בנכית ערות, שהמזון לעריכת המלחמה (להרפסת כתבי המחאה ולתעמולה) נתנו הקצבים החסידים, שמכרו עד כה נקניקים כשרים ממוצאים בבשר סוסים וחלב במקום שומן והכל תחת השגחת הביד"צ. מעם המלחמה היא לשכך המת העם מעל הקצבים ומעל הרבנים הממונים על הנשורות ולהסיח דעתו לענין אחר — מכסים שלמרו יהודי רופ"מ מן הבחורקוצה הרוסית.

דברים שלא עלו בערכם. עד כה היתה לנו עוד הדיחה הצורך האחר, שלא ע"ה במחורו. מראשית השנה החדשה גם שבר רידה ע"ה פי חמש ויותר. וכיזו בקשתי ומצאתי שאכתי ישנם דברים, שלא ע"ו בערכם. ואלה הם: תורה, מדע וחקירה, מוסר ומדות טובות, עבודה שיש בה צורך לרבים, ובכלל עבודה רוחנית, האמת ואהבת האמת, היושר והצדק, יראת שמים ויראת האם, התן בן תורה, בלה יפת תואר ויפת מראה וכו' ונפלאה, שאינה כת מיליונר. ויש אומרים אף החמץ כערב פסח.

כיסוי המן. מפי הוקר קרמוניות נודע לנו הטעם, שהיהודים קוראים לתופוני פורים, כיסי המן' והעירלים יקראו להם, אוני המן'. כי אנהנו יודעים שהאנטישמים כמעט כולם עושים פולטיקה של רדיפת היהודים רק בשביל כיסם, רק שא"ה כלכלית היא לנכס ולא כלכלת העם, אלא הרחבת נבול עצמם. הלכך אנהנו יודעים רק כיסי המן ועושים להם זכר, ואילם הער"ם אומרים, שטעם שנאתם את היהודים הוא שמועות ששמעו, שכך וכך עשו היהודים: רצחו ילדים, חרנו את המשיח, עשקו, חמסו, הונו וכו' וכך וכך כתוב בספרי היהודים והם נמלאים חמה. הם אמנם לא ראו כלום, אבל כך שמע באוניהם מפי חכמים ובהניהם, לפיכך יקראו להם אוני המן

השקפה מדינית. יש לנו בלל: בנל"פ ממון לא יבטל שום שדוך, ובכרית השלום מרוסאי"ה הכל הלך למישרים כ"ז זמן שלא נקצב סכום זהב הענש, שהטילו הממשלות על אשכנז. כיון שנשמע הסכום הנדול והנורא, מיד בטל החוזה, בטלו המשא והסתן ומצב המלחמה חזר לאיתנו. מה הרי האף הנדול הזה? הקדמונים לא היו בן, אחשורש אחרי שבכש או נפלו לו בירושה 127 מדינות, היה ותן בממונו, היה אומר: הבסק נתון לך והיום המדינות הנוולות אינן כלום, רק כסף וזהב הבו להם לתקופים! ועוד קשה: הכל יודעים שלפני מאה שנה היה המצב הפוליטי רומח זה שבזמננו; אלא שתחת שאסקן מלחמות זמננו המיט קיסר אשכנז על העולם, הנה

הסוד שבדבר ולא נמנע מנלותו לפני קוראי, התצפתי. כאשר ישב מר פ, על כסא ראש המניסטריום, הראהו פעם המומר הממונה על לקרת העתונות היהודית, כי אחד העתונים היהודים באמריקה כנהו המן הפולני והוא בשכתו שנים רבות בין האמריקנים למר מהם לקראו פעם אחת בחייו את הביב"ב ובה ראה מה טיבו של המן ומה היה סופו, הרבר חרה לו מאד ושמר אותו בלבו, באשר נתמנה לראש המלאכות הפולנית כמועצת אגודת העמים, שנכנס אליה גם היהודי אשכנזי, לא נכנע לפניו היהודי הזה והעיו לעלות עליו בכשרונו בחכמתו, בנוריותו וגם באמונתו לארץ מולדתו עד שהרלו ממשלות המערב להתחשב עם השר האצ"ר המפואר וראו רק ביהודי אשכנזי את ב"ב פולין. הוטב חרה הרבר למי שמלוא כל הארץ כבודו ונמלך בורש שלו ובחכמו ונמנר בנייהם, שהם אינם פראים כיועצי המן ולא ייעצוהו לעשות עין גבוה, מלחמה בשלום, כי אם עצה גבוהה להוציא מתוק מן העו ולהניח את הנקמה ביהודים לעת יותר מוכשרת, את משרתו הרמה מסר לשונאו היהודי, לקיים מה שנאמר בכי"כ: אם הכך שוינאך על להוך הימנית הושט לו גם את השמאדית והלך לאמריקה, להראות שם ליהודים ולכל העולם ראו מה בין בני לבן חמי. מסרתי משרתי הגבוהה ליהודי, איכ לא המן אני, כי אם — אחשורוש... והוא יושב שם ומצפה, שיושיבוהו על כסא בווארשא.

אנטישמי יהודי. בשכנותי דר סוציאלי יהודי וכמובן הפשי נמור, שאין לו מיהדות אבותיו אלא השם היהודי והלשון היהודית. אתמול פנש בי והתאונן לפני לאמר: אנטישמי הייתי יהודי דתי, הייתי ממיר עתה את דתי, כי לא אוכל שאת עוד את החומרות היתרות, שהיהדות מעמיסה בלי המלה על שכם חבריה, עכשו שאיני אדוק בדה, נעשיתי לאנטישמי ועלול אני להכות את היהדות חרם, לו היתה היכולת ביד"י, כ"פ דבריך אינם אלא תמוהים. ענית, בעצמך אמרת, שאינך שומר דת ישראל ואיזו חומרה יהיה העמיסה עליך דתנו? הגע בעצמך, ענני המתאונן, לפני שני שבועות היה סכסוך בין הממשלה ובין פועלי מסלת הברזל (ואתה יודע הוטב, הוסיף בתוך דבורו, כמה חובכים פועלי מסלות הברזל את היהודים. בשעת חרום עמדו המה, בראש המכים והמעליבים אותנו) והכרזו שניתה, הממשלה, שאי אפשר לה להפסיק עתה את תנועת המסעות, בקשה לכוף את הפועלים לעבודה, היא ידוע לך הדבר בוראי, מיד הכרזו הקומוניסטים שניתה כללית, שלא הצליחה, כל הפועלים והסוהרים הנוצרים עבדו לא שחו לכס לנזירת הקומוניסטים ופועלי מסה"ב, רק הפועלים היהודים התמירו על עצמם, כמו שהם מחמרים בחנים הקתולים יותר מן הקתולים ואמרו נעשה ונשמע וכמו גם את הסוהרים לשבות ועשו עצמם לשחוק ככל הארץ ומשבו עליהם ועל כל ישראל את חמת העם הפולני וחמת הממשלה, והרינו שואף אותך אדוני, האפשר לעמוד בחומרות היהודים? שנאה אני נוטר ליהדות, שלמדה את בניה להגן חומרות יהדות במקום שאחרים מקילים.

הודך רכיב.

עברית וטרפות. בוועדת צירי, שלימי אמוני ישראל, שהיתה בווארשא נקראה הצעה, שהגיעה אל הועד הפועל מאשכנז מאת איזו חברה של, צמחנים, שאין יודע מה טיבם ההצעה אומרת כך: היות באשר, כבן ששמענו, כי טבחים ונשים תגרניות מכשילים אתכם בכישר נבלות וטרפות ובכשר בהמות טמאות, לכן עצתנו אמונה, שתגורו גם אתם כמינו מאכילות כל בשר. מנוד"ל מעלת מוונת הצמחים בין מצד הדת ובין מצד המוסר תוכחו באשר תקראו את הריבית הרצופה בזה, הרבנים התחילו דנם ברבר, נשמעו תלונות: ורוע לפסח, כפרות, ערוב תכשילין, סעורות שבת וירט מה תהא עליהם, אין שמהא אלא בכישר, אהרים טענו: מאין יקחו הרבנים הושיבכים את פרנסתם? נער כ"ם אחד המשתתפים החסידים: שוטים

הכסף, שקבלו מצרפת ואוצרות כלי הנשק וספינות המלחמה, אם יחוננם ויחיים. קוזלובסקי ראש המורדים תלה את עצמו בקונשטאנט.

דלפונתא.

הקבצן העשיר.

במהום פילימון.

בלשון היהודית המדוברת יש מליצה: כוהאב שוין מעהר ווי א בעטלערי. מעורי לא הבינתי זאת: מנין לנו להסם לקבצנים את הרבו? עכשו בראותי מדינה שלמה נמונה בעניה וזה מן הצרקה ודוקא היא בוססת בים של מיליונים ומיליארדים — אבין היטב. במקום שאחרים מדברים על פרושות מדברים כאן על אלפים וכשמדברים בחוץ על אלפים — הרי כאן על מיליארדים. לכמה מאות מיליארדים עולים הובותיה של מדינת אביוניה? דרך ארץ מפני רבוא רבבן חז ונהרי יש; הובותיה של שווייץ העשירה יעלו למיליונים אחרים, בוש תבוש! באיוו ארץ נתרבו כל כך המיליונרים כמו במדינת עניה זו? היש כאן קבצן אחר, שאין הצלפים נושרים מתוך חיקו? ומלכושי ובלוי ביתו של כל אביון הרי שוים מאות אלפים. ישעיה הבטיח את עמו, שאם ימות בו איש בן מאה שנה יבכו עליו אבותיו, שמת בעודנו נער, ובמדינת קבצניה אם יש לאיש מאה אלף שקל ירברו עליו בבואו, כי קבצן הוא ואמת הדבר! כאשר קרה לפני פנים בעשרים שנה בפאריו או ברומא, שאחרי מות עני החורר על הפתחים נמצאו עשרת אלפי שקל תפירים בשולי בנדיו, היו מספרים זאת כעתונים בכלר הלשונות כאחד מפלאי תבל — עורב לבן או פרה בת שש רגלים ופה כארץ דלפונתא אם ימות כל עני שתחפצו ולא ימצאו בכיסו המשים אלף שקל בשמורת, מובן אני לשלם מאה אלף שקל לקרן היסוד — אע"פ שנים אני קבצן! ואין עולה כלל על הדעת להתאונן עליו על פשוט יד שכייר יום כמה משהתכר בחוץ לארץ? שדושה שקלים! וכאן אם ישתכר אלף יתאונן, שאין לו פרנסה. פועל קבוע בחוץ ישתכר 25 שקל לשבוע והוא שמה בחלקו וכאן ישתכר 10,000. ויבכה באוניו. מחיר חליפת בנדים שם 40-50 שקל וכאן 40,000. מעות דקות אינן נמצאות כאן כלל; מי זה ישלם בקטנות כאלה! לעני הפושט יד יושיט ואפילו הקבצן שבקבצנים שטר שלם — אין עניות במקום עשירות! וכן חינוק היוצא לפנות לו מגדנות; באמריקה הוא מוציא פרוטה ופה עשרים שקל. דרך נסיכים! לעני הגון היו נותנים באוסטריה הקדומה שטר בן חמשה דרך כבוד ועכשו ימנו לו אלפים, הריני משחנע מרוב חשבונות וביחוד משורות האפסים הנפוכים, והנכובים הפורחים באויר כאבעבעות שר בורית ועלמים כרנע. שקל'י אתם אומרים ואני קורא להם 'שלג', שלג באביב, התעוף עיניך בו ואיננו! מחי מתבלבל כשאני מתחיל למנות את המאות והאלפים שבחיקי ויודע בכרוך שכל זה לא יספיק אף לצרכי הנחוצים שבנחוצים. מחיר חלת פחים כך וכך מאות, מחיר ככר פחים ת' שקל, מחיר עוף לפסח — אלפים! — מספרים שאני זקנתי הננידה לא ראתה אף בחלום. בסכום, שאני מוציא להטליא את מכנסי במחילה, היתה היא ע"ה משיאה בת בתים ובמהולות. מי אפוא העשיר? אני או אמי זקנתי? אין ענותו במקום עניות! אני גורם מעתה.

ברכת מוט' לידידי חביבי מר ת. פ. צייסטנער ניי ורעיה הנכבדה להתנות בתם היקרה עם בנו המשכיל היקר של הנכבד מר ל. שורמאק. יש הכהן שפירא.

או המיט קיסר צרפת אסון המלחמות על העולם. ומה עשו הממשלות בימי נאפוליון בשנצתו? תפשוהו והושיבוהו בודר על אי שמש בלב ים והארץ שקטה ממלחמה. גם היום הכל יודעים, שוויליהלם ופראנץ יוסף מדעת עצמם קראו מלחמה על כל הולם ולא נמלכו בנייהם, והנה וויליהלם ורוב יועציו עודם חיים וכן גם רוב יועצי הקיסר האוסטרי; ומפני מה אין תופשים אותם, ליסרם על השאותם והעמים יהיו נקיים? אגם ארם מועד לעולם ואין שליח לדבר עבירה; אבל העמים הרי רק באונם נמשכו למלחמה כשור לשבח ולמה יהיו אחראים? הרי זו מדת המקן, שבו לנקים בחוטא לבדו, אלא בקש נקמה בכל עמו הנקיים. התירוץ הוא כשם שכל עיקרה של מלחמת העולם היה תולדת הבעז והחמס, כידוע לבקיאים, כך ברית השלום נכרתה רק לשם ממון ונפוליהלם ויועציו אין ממין הרבה (כ"כ) ובמקום המס אין יושר. תדע, שהרי ריגס של טורקיה, בולגריה ואוסטריה נמתק, לפי שאין להוציא מהן ממון. מי שיוודע שששתנו טוב מקיש בו וחבוטו...

טלגרמות ל"החצפה".

בוענום איירום. מטלגרמה שר זקוקין, שנתקבלה בטוקיה עיר הממלכה של יפן, יוצא שפרצה מרידה כללית ברוסיה הסובייטית, חיל המורדים הוא בן מיליון וחצי. רוב הארץ כבוש כבר וכר הקומיסרים נתפשו. בראש המורדים עומד הגנרל סנאי מאריצוב, הצאר ניקולאי ה'.

רומא. במארזיר נתקבלה טלגרמה ממקסיקה, ששם נקלטה טלגרמה ראדית מקריסטיאנא, שהעתונים הנורווגיים מודיעים מהלונדוןפורם, ששמה הניעה ספינה של פלטים בפטרבורג והם מספרים, כי בא קץ לשלטון הכולשיוויקיס, הצאר יושב על כסאו, לינין וטרוצקי נהרגו וקאמיניעב נתלה וראדעק נקרע לגזרים בחוצות מוסקוא וליטווינוב נכנע ובקש רחמים ונסלח לו בהבטיחו לגלות מטמונים.

ציריך, מקאלקוטא מודיעים לצי יכער צייטונג, כי ע"פ טלגרמות, שהגיעו למעלברון באוסטרליה מווינגטון, מבטיחים שם כל העתונים ע"פ טלגרמות מלונדון, כי נקלטה בבוקרשט טלגרמה ראדית, האומרת, כי כל השמועות עיד בטול ממשלת הסובייטים קלושות מן האויר והגנרל סנאי מאריצוב, הנזכר בטלגרמה מטוקיה, מת כבר בשנת 1845.

קופנהאגן. בא הלום אחד המלחים מקונשטאנט וספר שהמורדים במוסקוא תפשו את כל בתי הממשלה, לינין וטרוצקי נסו באוירון פסרם וניקולאי הושב על כסא הצאר בקרימל, אך לא שמע בדיוק אם הכוונה על ניקולאי השני, שאמרו עליו זה כבר, כי רמה את הורגיו והתחבא באיזה מנזר או על ניקולאי ניקולאיעביטש שר שרי הצבא של מלחמת העולם.

אתונא. מאודסה מודיע הטלגרף, כי תנועת המרידה כבר נשקעה ברם, מראשי הכולשיוויקיס לא הומת איש ולא נסו, אדרבה, הסובייטים המה אדוני המצב. בראש חילם הוקם הפועל ניקולאי שירוב ואולי מזה נשתרבה השמועה, כי ניקולאי הושב על כסאו.

וינא. ממינסק מודיעים את לשכת הטלגרף המרכזית במונטריאל, כי שם ישמעו כל היום את רעם התותחים בפטרבורג, כל המצורות כבר נפלו בירי המורדים, לינין שלח יד בנפשו וטרוצקי שלח אל המורדים להניח להם, כי נכון הוא למסור בידם את אוצר הזהב של רומניה אם יבטיחו לו את חייו ואם לאו ישליכוהו אל הנהר ולנא.

פראג. ראשי המורדים נכנעו ושלחו אל טרוצקי (שהוקם לויקטור על כל רוסיה), כי נכונים הם למסור לו את כל אוצר

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

מ.ק.			
450	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד', ח', ז', ה', מחיר כל ספר		
150	מקלט, ירחון, ע"י ברקוביץ בניירורס 14 ספרים		
70	שירי אנקריאון, תרגום שאול משרניחובסקי	המחיר	
115	איפניגניה בטורים	מאת נטה, תרגום יעקב כהן	
100	סואמות דרמתיות	פושקין שמעונוביץ	
60	הנסיכה בהרי הרץ	הינה	
150	נבורים ועבודת נבורים מאת	קרליז תרגום אינהורן	
135	באש ובחרב, חלק א'	שנקביץ, פדענק	
145	חלק ב'		
145	חלק ג'		
115	חלק ד'		
55	ממעמקים	וילך פרישמן	
60	מניסה של לידי וינרמר	וילך מביוב	
75	חשיבותה של רצינות		
60	מיתה	שניצלר יקבוביץ	
85	האחיות	ופרמן	
55	רבי שרמה נגיד	שלוש אש, מ. שמירא	
130	אינבורג	קלרמן דוד צמח	
90	האויב, חלק א'	הפטמן	
450	שכור וכשדון, ספור	ברנר	
375	היי אדם: ילדות	שלוש-עלכס תרגום ברקוביץ	
375	נערות		
375	בחרות		
155	אירידיון	קרשינסקי	בן-אברם
85	מלחמה ושלום, חלק א'	טודסטוי	פריווש
85	חלק ב'		
75	שלוש אחיות, דרמה	צ'חוב	בן-אברם
120	חזון התשבי	מאת יעקב כהן	המחיר
75	הקדושים, סמפוניה		
150	העברי החדש, מאסף		
40	ערבים, קבץ, ערוך ע"י פ. לחובר		

להמחירים הנ"ל להוסיף הוספה של 10% ובעד המשלוח 5%

קמלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דררה.

מחירו 150 מרק מכוך

למו"ס ולמורים רבם הגון

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

אין פארלאג דאָס ביכעל צו באקומען:
"הפירא הקטן" העבר. קינדר-זשורנאל, שוין ערשינען

נר. 1-10. איינצעלנמער 12 מרק.
מיני-קומי העבר. מעשהילאך מיט נקודות און 9 בילדער 25 .
יהוס, ערציילונג (פון נ. מיפעלעוו) . . . . . 15 .
צווישען נאכט און פאָג (פון מ. ערליך) . . . . . 18 .
פאָלקסטימליך לידער (פון מ. נעבורטיג) . . . . . 10 .
פאר מוים און לערער ראכאט. מיט צנדערע אויסנאכען זענען מיר
נרייט צום אויסטויש. פאָרטאָ 5 מרצ. פון פרייוו. רעקאָמאָנדרט 3 מרק.
Adres wyd.: S. Monderer, Kraków XXII, Kalwaryjska 14
—Konto czekowe P.K.O. Nr. 142.674—

הוצאת "מקורות" לבוב.

יצאה לאור ונמצאת למכירה

מגלת אסתר

מדויק היטב ע"פ המסורה

המחיר 12 מארכ.

פויס בתי מקבלים הנחה הנונה, להשיג בכל בתי מסחר
הספרים. המכירה הראשית בביהמים של:

N. Siegel Lwów pasaż Hausmana 8.

בשרש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי
שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים, 32
כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית.
מחירים של עשרה מכתבים - 220 מרקאות, של
קומפלט בן 32 מכתבים - 615 מ.

השפה, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים
ליהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 110 מ.
להוטי רש"י 15 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משדוח
לכל הזמנה.
להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאלפאניום מאַטאָן-וואַכס קאָנאָבער-וואַכס, נומי-אראביקום,
ניגרוזין, וואַסער-לאָזליך און פֿעט-לאָזליך, זאַמטליכע אנליין-פֿאַרבען,
פיר שטאַף-פֿאַרבען אין אללען פֿאַרבען, בלוי-האַלץ-עקסטראַקט
אולטראַמאַרין, וואַזעלין, וואַנענפֿעטטען אין בלענדאָוען, שוהקרעמער
שוהמאַכער-וואַכס, טינטע, בלענדאָוען א. ד. נ. עמפֿעקלעט די
פֿאַרשטאַלעירטע פֿיימא

CHIEL TEITELBAUM
FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,
I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.
DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

סוכנות "המצפה" בטשכו סלובקיה היא
Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA
Chelcicky 7.